

**Nærpoliti
i Bergen**

**På nett
med volden?**

**Hvor
ungdommelig er du?**

**Kreativ
politiforebygger går av**

”

Det er på tide at forebyggende politiarbeid får en høyere status i praksis.»

PKF ²

Hvordan finne tilhørighet

Mange unge i Norge vokser opp med en unik miks av "kulturell kapital". Slike verdier ønsker vi gjennom FLEXid-kurset å bevisstgjøre hos den enkelte.

**Av Kjell Østby,
Fagkonsulent Larvik Læringssenter**

«Norge er et stort hav, og man kaster deg uti det havet...

...og du er nødt til å lære deg å svømme i det øyeblikk du blir kasta uti...!» , sa en ung gutt med kurdisk bakgrunn da han skulle beskrive det å komme til Norge. Dette er et utsagn mange andre har kjent seg igjen i.

En enslig mindreårig iraker sa det slik: "Vet du hvordan det er å flykte? Det er som å bli kastet opp i luften, og mens du faller vet du ikke om du lander på en hai eller en blomst..."

En gutt med pakistansk bakgrunn, men født og oppvokst i Norge sa: "Det er alltid noe jeg lengter etter – noe jeg savner, både når jeg er i Pakistan og her i Norge. Alltid er det liksom noe som mangler..."

Selv om oppbrudd, lengsel og behov for tilhørighet er allmenngyldige livstema, er dette faktorer som ofte blir enda mer aktualisert gjennom en flerkulturell oppvekst.

Om FLEXid

- FLEXid startet opp i Larvik høsten 2001
- Utviklet av Heidi Reif og Kjell Østby (fagkonsulenter Larvik Læringssenter) og Hildegund Sarita Selle (psykolog RVTS Sør).
- Drives i dag i ca 10 kommuner på sør-/østlandet, samt i 2 ungdomsskoler og to videregående skoler.
- Har vært arrangert flere ganger for enslige mindreårige i Vestfold, tilpasset versjon gjennomført flere ganger for innsatte i Larvik fengsel, både for minoritetsspråklige som egen gruppe og for alle innsatte
- Opplegg for barnetrinnet (6.kl) er under utvikling.
- Tematikken berøres også i et kurs for voksne ved Larvik Læringssenter kalt "Foreldrerollen i et nytt land", samt på egne foreldresamlinger for de som har ungdommer på kursene.

Å flytte fra et land til et annet er en temmelig stor omveltning, både for barn og voksne, enten det skjer frivillig eller ufrivillig, alene eller med familie.

Man forlater det kjente: - der man har en naturlig sosial posisjon og rolle, har oversikt og tilhørighet – kjenner og er kjent, forstår og blir forstått. Når man forlater hjemsted og land som individ eller familie forlater man de fleste av "trivsels- og trygghetsfaktorene", og vil heretter være en minoritet i et ukjent majoritetssamfunn. Savnet og lengselen etter både personer og det andre man har reist fra er av de tingene som oppleves vanskelig med en flytting.

De fleste ungdommene er ukjente med at det finnes reaksjonsfaser forbundet med å flytte, spesielt når flytting skjer på tvers av kulturer. Mange har aldri fått satt ord på sine følelser og savn, eller har manglet noen som ville lytte. En del av ungdommene er født og oppvokst i Norge, men selv om de ikke selv har erfart å flytte så mye, vil dette være en såpass stor del av familiehistorien at det preger dem. Også barn som aldri har vært i foreldrenes hjemland kan gi uttrykk for et savn etter og behov for tilhørighet til dette. (Pollock og van Reken 2003)

I kjølvannet av bombingene i London kom det fram at de som utførte handlingene var unge menn, født og oppvokst i England og tilsynelatende vel integrert, og mange spurte seg hva det kunne være som fikk dem til å gå til slike drastiske handlinger.

..Ekspertene mener at det er ulike faktorer som gjør noen unge, opprørte muslimer i vesten mottakelige for Al Qaidas ideologi: manglende tilhørighet til samfunnet de vokser opp i, en generell mangel på muligheter og utsikt for å komme videre, sinne over krigene de ser på som angrep på den muslimske verden, og til slutt en altomfattende følelse av nedverdiggelse og ydmykelse, delvis som et resultat av mediabildet siden 11. september.

Yassin Musharbash i Der Spiegel

Selv om det ovennevnte refererer til muslimske ungdommer, viser for eksempel opplysningene i Paris, København og nå sist i Oslo i forbindelse med Palestinademonstrasjonene, at følelsen av ikke å bli regnet med nok deles

av svært mange minoritetsungdommer i Vesten.

Hva kan så gjøres for å møte ungdommenes behov etter å høre til, bli sett, hørt og inkludert?

Det finnes ingen enkel fasit til disse dype og omfattende spørsmålene.

Forskning viser at barn og unge med en

uten å miste seg selv?

Vet du hva, mamma –
endelig vet jeg hvem jeg er,
og det er så deilig!

Mange har flere flyttinger bak seg, både mellom ulike land og innad i Norge. Dette er ofte erfaringer de ikke har satt ord på, og mange mangler en bevissthet i forhold til sin egen identitet og bakgrunn.

Andre har vokst opp i Norge, og for dem vil flyttingene være mer en del av familiehistorien enn noe selvpålevd.

Foreldrene vil ofte tilpasse seg mentalt og praktisk, men mange av dem har et ønske og en drøm om å vende tilbake til hjemlandet, og kan se på det nye landet som noe midlertidig. Barna, derimot, lever i de ulike kulturene og uten at de nødvendigvis reflekterer så mye over hva som er hva. De vokser opp både med sin "hjemme-kultur" og den norske majoritetskulturen. I sin daglige "kulturpendling" må de forholde seg til mange ulike situasjoner, faktorer, dilemmaer og utfordringer som de fleste jevnaldrene slipper å møte på samme måte. Negativ medieomtale, en del manglende følelse av mestring ikke minst på skolen, foreldre som sliter med å få jobb, tilpassning til et nytt samfunn og lignende, gjør at mange har lav selvfølelse.

Foreldre og barn opplever tilværelse og oppvekst i et nytt land svært ulikt.

Barna lever både med og mellom kulturene, - med forventninger, krav og spørsmål fra begge sider. Foreldrene vet ofte lite om barnas hverdag og virkelighet, og har lett for å forvente det samme som om de vokste opp i deres hjemland. Deres norske venner og miljø har også forventninger, og vet lite om hvordan det er å leve slik som minoritetsungdommer ofte gjør. Mange gir uttrykk for at denne forventningsklemma kan oppleves vanskelig.

En framtrødende fagperson på området sa det slik: "Parents adapt, but children absorb"

(Matt Neigh på Noruts landskonferanse Hamar 2005)

Men når foreldrene stadig snakker om drømmen om å vende tilbake og gjennom det gir uttrykk for at de ikke ønsker å bli værende her ut over det som er nødvendig, vil dette påvirke barnas opplevelse av tilhørighet og tilknytning.

En gutt sa det slik: "Hvert år sier foreldrene mine at neste år – da skal vi reise tilba-

ke til Brasil. Det har de gjort i ca 10 år." Gutten ga deretter uttrykk for hvordan dette påvirket hans hverdag, ikke minst i forhold til å knytte varige relasjoner.

Forskning om minoritetsbarn bekrefter antakelser om at barn og ungdommer med minoritetsbakgrunn er spesielt utsatt for risiko under sin oppvekst.

Dette bekreftes både gjennom norsk og internasjonal forskning. (Sam 1994, Oppedal 2003, Sund mfl. 2003, Øia 2003, Torgersen 2005, Eide 2000, 2005).

Risikosituasjonen for minoritetsbarna kan gjelde både konflikter mellom generasjonene i familien og i jevnalderrelasjoner, problemer med språk og utdanning, diskriminering og rasisme. Hvordan oppvekstmiljøet oppfatter og anerkjenner minoritetsbarnas spesielle situasjon, påvirker både selvpåfattelse og utvikling. Dette får innvirkning på deres identitetsutvikling, psykiske helse, integrering og tilhørighet i det samfunnet de er en del av.

Flere har en følelse av at det de kan, ikke er relevant i Norge – ingen etterspør det. I tillegg er medias fokus ofte på det negative.

Daglige pendlinger mellom ulike kulturer, miljøer, språk og tradisjoner, verdier, roller, og forventninger, gir derimot mye viktig erfaring, ressurser og kunnskap!

Ungdommene får et unikt utgangspunkt og potensial til å kunne være gode brobyggere. Mange har reflektert lite over disse faktorene ved sin oppvekst og trenger økt bevisstgjøring ift sin egen kompetanse, og til å se mulighetene den gir dem, både sosialt og i samfunnet generelt. Denne kompetansen har i de senere år blitt framhevet av talsmenn for regjeringen som en ressurs det norske samfunnet og arbeidsmarkedet virkelig har behov for.

Ei norsk-somalisk jente sa det slik:

«Jeg har aldri tenkt over at det å svitsje mellom ulike språk og det at jeg tenker på en annen måte, - at det er en ressurs. Jeg har bare gjort det automatisk. Nå har jeg stoppet opp litt og tenker at det jeg faktisk gjør er å benytte meg av et helt arsenal av både kunnskap og erfaringer og kompetanse som jeg har opparbeidet meg...»

flerkulturell oppvekst har noen gjennomgående fellesutfordringer knyttet til

- Identitet og tilhørighet
- rotløshet og uforløst savn
- hyppig pendling mellom ulike kulturelle arenaer og roller

(Pollock og van Reken 2005)

Jeg fikk aldri tatt avskjed med venner og familie i hjemlandet mitt. Jeg trodde vi skulle besøke familie i Europa, men da vi kom til Tyskland sa pappa at vi aldri mer skulle tilbake igjen...

FLEXid (fleksibel identitet) er et bevisstgjøringskurs som retter seg mot barn og unge mellom ca 15 og 20 år med flerkulturell oppvekst. Undertittelen er "Mine muligheter med flere kulturer" og sier noe om kursets fokus. Det har til hensikt å oppmuntre ungdommene til å se mulighetene snarere enn begrensningene i sin situasjon, med fokus på identitet, ferdigheter, ressurser og utfordring-

er. Enkelte gir uttrykk for at de nærmest føler seg "identitetsløse" – verken det ene eller det andre, mens andre igjen kan føle at de må velge enten det ene eller det andre. Gjennom kurset blir de presentert for en definisjon som ivaretar hele deres identitetserfaring, slik at de kan føle seg både-og. Derav navnet fleksibel identitet

FLEXid tar utgangspunkt i en erkjennelse

Målsettingen med FLEXid:

- På et samfunnsnivå har kursene som mål å være et forebyggende tiltak for å motvirke sårbarhet mot psykiske problemer, konflikter i hjem og samfunn, og gjengdannelse som følge av mangelfull integrering og opplevelse av rotløshet og mangelfull tilhørighet
- På et individnivå har kursene som mål å gi de enkelte deltakerne økt bevissthet om egen identitet, ressurser, muligheter og valg i møte med utfordringer de møter. Det er et mål at deltagerne oppnår større subjektivt velvære og stolthet knyttet til sin opprinnelse og flerkulturelle tilhørighet. Det er et mål at den individuelle endring skal vises i form av økt forståelse

og toleranse, både mellom ulike minoritetsmiljøer og mellom minoritetsmiljøene og majoriteten, økt selvfølelse og bedre konflikthåndtering

- Bevisstgjøre på utfordringer som det å være i minoritet kan gi, og gi trygghet på å møte og takle dem
- Bevisstgjøre og skape forståelse for hva som skjer når familien bytter land
- Bidra til økt forståelse for foreldrenes situasjon
- Bevisstgjøre på muligheten som «brobyggere»
- Styrke deres selvbylde og gi verktøy og strategier til å møte og mestre hverdagen

om at en flerkulturell oppvekst er en ressurs både for minoritetsungdommer og for samfunnet generelt. Et slikt ressursperspektiv bidrar til utvikling av positiv identitet ved å motvirke stigmatisering og negativ verdsettning av egne erfaringer. FLEXid retter seg i første rekke mot ungdommene selv, men også mot foreldrene, skolen og omsorgsapparatet i kommunene.

"Det er viktig å understreke at helse og velvære på en grunnleggende måte kan knyttes til tilhørighet og identitet. FLEXids kurskonsept er et av de få stedene hvor dette tematiseres og reflekteres over på den spesielle måten som gjør at ungdommene kjenner seg igjen og direkte kan overføre dette til egen situasjon. FLEXid anses som nyskapende selv om det har vært gjennomført i noen år, og det kan ses på som en intervensjon både i forhold til skolehverdagen og fritidsaktiviteter for barn og unge med en flerkulturell oppvekst.

Gjennom å skape engasjement rundt denne problematikken kan man forebygge de konfliktenes og situasjonene som mange av disse ungdommene kan møte på i det daglige livet.

Dette skjer blant annet når de kan kjenne seg igjen og le av de håpløse situasjonene de selv og andre de kjenner har vært oppe i. FLEXid har gjennom denne tiden vist seg vellykket og kan anses som en suksess i forhold til forebygging og mestring."

Ketil Eide og Leoul Mekonnen i "Barn i Norge 2007"

FLEXids ressursorienterte tilnærming virker motiverende ved å bygge på ungdommenes selvtillit, selvfølelse og opplevelse av mestring.

På denne måten får ungdommene større bevissthet om sin styrke, og det hjelper dem forhåpentligvis til å kunne tenke mer målrettet og konstruktivt på hvordan de kan bruke den i hverdagen, i framtida, i dagliglivet, hjemme, på skolen og i framtidig jobb. Slike refleksjoner kan åpne opp for å kunne se mulighetene. Det er det ofte ikke mange av ungdommene som har tenkt på.

Det er viktig for barna å ha voksne rollemodeller som forstår deres dilemmaer, og om mulig noen de kan snakke morsmålet sitt med. Derfor er det en forutsetning ved opplæring av ledere at minst halvparten har egenerfaring på tematikken. Ledernes egne personlige opplevelser og erfaringer brukes som inngang til å reflektere over de utfordringene mange av minoritetsungdommene møter i hverdagen, dele felles opplevelser og anerkjenne ungdommenes situasjon. På den måten skaper de gjenkjennelse og troverdighet i de temaene som tas opp med ungdommene. Sammen med dem kan de identifisere hensiktsmessige måter å takle de utfordring-

ene på som følger av migrasjon og en flerkulturell oppvekst.

Det kreves formell sertifisering som kursholder i FLEXid.

En annen viktig faktor i formidlingen er å fortelle egne erfaringer med en viss grad av humor, slik at ungdommene kan både le og gråte og dermed både få avstand til sin egen historie og samtidig kjenne et fellesskap med andre som har hatt tilsvarende erfaringer som de selv. For mange av kursdeltakerne på FLEXid er dette første gang de opplever at de deler felles opplevelser, og at de kan reflektere over ting de har opplevd i hverdagen, uten at de blir tatt til inntekt for enten å være for norske eller for å være sære eller annerledes. Selv om ungdommene kan ha svært ulike oppveksthistorier, samt kulturelle og religiøse bakgrunner, eier de en fellesreferanse som gjør at de kan slappe av og senke skuldrene, uten å måtte forklare eller gardere det de sier for å bli forstått.

Samtidig har mange og gitt uttrykk for at dette er tematikk de skulle ønske flere av deres etnisk norske venner hadde fått del i, men da som et eget tiltak.

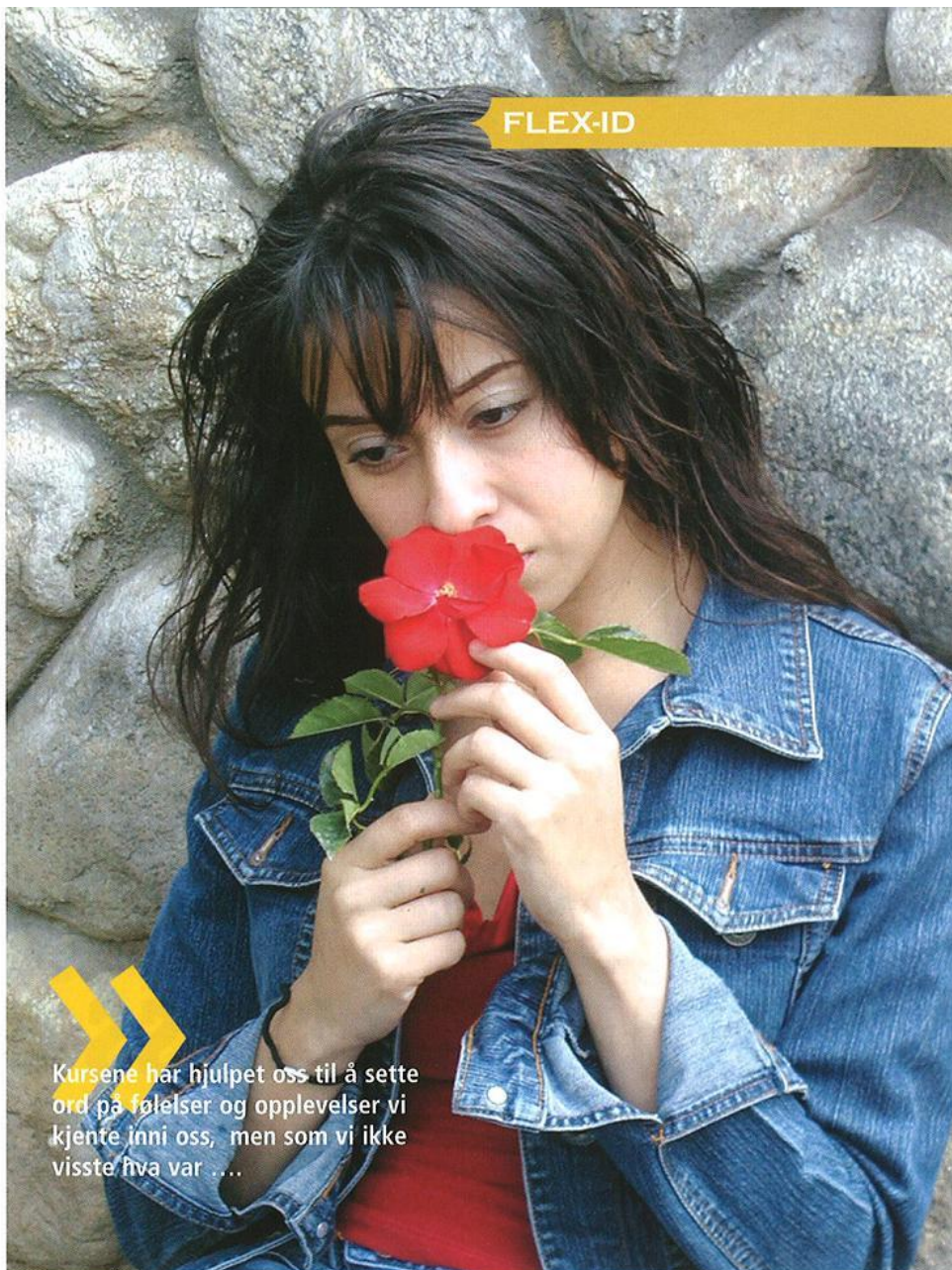
FLEXid kan organiseres og gjennomføres på ulike måter:

- To-årig kurs med 4 samlinger hvert år, hvor den første samlingen hver høst er en overnattingstur. Flere kommuner gjennomfører nå dagssamlingene i skoletiden etter velvillig samarbeid fra skolens side.
- «Skolemodellen» hvor kurset trekkes inn i skolehverdagen. Dette gir muligheter for hyppigere møtepunkter og muligheter for å gå mer i dybden på de ulike temaene. Dessuten er det en stor gevinst at kursholderne er ansatte på skolen (lærere, miljøarbeidere, helsesøstre, tospråklige lærere osv) og derfor tilgjengelige i hver dagen.

Etter fullført kursrekke hvert skoleår blir det utdelt kursbevis til deltakerne. Ungdommer som har gjennomført kursrekken har blitt tilbudt et lederutviklingskurs, og har hatt "praksis" på kurssamlingene med ansvar for aktiviteter, gruppearbeid og rollespill til kurstemaene. Ungdomslederne får kursbevis og attest etter fullført kurs. Bruken av lederungdommer som rollemodeller har vist seg svært verdifull.

... det skal påpekes at FLEXid på en praktisk måte kan knyttes til både metoder og teoretiske tilnærminger i forhold til mestring og beskyttelsesfaktorer i barns og unges oppvekst.

FLEXid påpeker og stimulerer til en prak-

sis som er sammenfallende med det mange fagpersoner hevder virker beskyttende i barns oppvekst. Hauser mfl. (2006) hevder at det er tre sentrale faktorer som er resiliente eller beskyttende i barns oppvekst. Teoriene er utviklet gjennom en studie av hvordan barn og unge som har vært igjennom alvorlige kriser, på tross av dette kan fortelle om et godt liv i voksen alder. De tre sentrale faktorene er: refleksjon, deltakelse og relasjon. Evnen til refleksjon knyttes til nysgjerrighet om egne tanker, følelser og motivasjoner, og likeledes det å skape mening og å handle ansvarlig. Temaene som FLEXid tar opp i kursene for ungdommene, stimulerer nettopp til refleksjon og mening. Deltakelse kan knyttes til det å være en aktør i sitt eget liv, og en overbevisning om at det man gjør, har betydning og kan påvirke ens egen livssituasjon. Det relasjonelle knyttes til å kunne engasjere seg og samhandle med andre personer og til det å utnytte støttende relasjoner når disse er tilgjengelige. Fokuset i FLEXid på forholdet mellom foreldrene og ungdommene er eksempel på å utvikle slike støttende relasjoner

Ketil Eide og Leoul Mekonnen i "Barn i Norge 2007"

FLEXid er en kombinasjon av temaundervisning og aktiviteter. Mange innvandrerdommer mangler en del fellesopplevelser som andre norske ungdommer har, slik som overnattingsturer, båt- og kanoturer og en del vinteraktiviteter. Derfor kombineres slike aktiviteter med kursdelen. Aktivitetene gir mulighet for å bli bedre kjent med deltakerne, ha en dialog rundt det som det blir snakket om på kursene – noe som er en viktig del av prosessen i bevisstgjøringen – og det å prøve ut aktiviteter i trygge omgivelser.

Metodikken for en stor del basert på å skape bevisstgjøring og refleksjon, både individuelt og i samlet gruppe. Dette gjøres bl.a. gjennom: plenumpresentasjon, dialog, rollespill, individuelle- og gruppeoppgaver, filmklipp, musikk, aktiviteter (fysiske/sosiale/kreative).

Kursholdere kjenner tematikken godt og de fleste har mye egen erfaring på området